

HERBJØRG WASSMO

SEPTINTAS
SUSITIKIMAS

PIRMAS SKYRIUS

GALBŪT JIS TIKĖJOSI, KAD JI PASVEIKINS JI,
STOVĖDAMA TARP SAVO PAVEIKSLŲ IR KAD JO
ORCHIDĖJA BUS VIENINTELĖ GĖLĖ?

Gal net vylėsi, kad ji atskubės jo pasitikti ir pasakys nekantriai jo laukusi?

Ten buvo daugybė žmonių. Žurnalistų. Fotografų. Akivaizdu, kad tai galerija, turinti rinktinį kviestinių svečių sąrašą. Kai kurie veidai jam buvo pažįstami iš laikraščių ir televizijos. Daugelis nė iš tolo nepriminė tokių, kurie domisi menu.

Vos įžengę pro duris, visi praeidavo pro savotišką prizų staliuką, užklotą juoda vilnone staltiese. Kiekvienas pasiimdavo po taure, su ja daugiau ar mažiau sėkmingai balansuodavo tarp rankų paspaudimų, ištariamų frazių ir to, kas priminė slaptažodžius. Tai buvo lyg ritualas, turėjęs pabrėžti kiekvieno dalyvavimą.

Ore dvelkė sensacija. Vyriškis su televizijos kamera ant peties ėjo tiesiai per žmones. Pridurmui keisto šokio žingsniu sukosi tamsiai apsirengęs ilgakojis vaikas. Juodu drąsiai prasisėkė kelią ir pranyko kitoje salėje.

„Matyt, ji ten kur nors stovi“, – spėjo Gormas ir kaip įmanydamas mandagiau ėmė brautis paskui žurnalistus.

Kažkoks vyras užsilipo ant baltos pakylės ir suplojo delnais tildydamas žmones. Iš pradžių Gormas pamanė, kad galerijos savininkas. Paskui suprato, kad jo atstovas.

Stovintieji pagrindinėje salėje pagarbiai suklušo. Žmonės koridoriuje dar valandėlę smagiai plepėjo.

Vyriškis pasveikino susirinkusiuosius ypatingo įvykio, Rutos Neset pirmosios asmeninės parodos Norvegijoje atidarymo proga. Jis kalbėjo, kad dar prieš keletą metų ji buvo nežinoma norvegų dailininkė. Bet, pardavusi paveikslą Niujorke, per vieną naktį parklupdė visą pasaulį prie savo kojų. Per pastaruosius metus ji surengusi parodas Berlyne, Niujorke, Melburne ir Paryžiuje, o dabar galerijai suteikta garbė pristatyti jos darbus tėvynėje.

Gormas jautėsi it mažas berniukas, stebintis gaublį tėvo kabinate. Jis sukdavosi apie savo pasvirą ašį, kai tėvas, norėdamas pralinksinti sūnų, bakstelėdavo gaublį pirštu. Jis svarstė, kaip jaučiasi Ruta žmonių tumulo viduryje.

Veltui jos dairėsi. Iš minios negalėjo išskirti net Rutos viršugalvio. Ji nebuvo aukšta. Veikiau žemaūgė. Nebuvo net garantijos, kad ji ten yra, nors visa tai ištaisyta dėl jos.

Gormas sustojo prie vieno iš darbų, kurie, aptarti laikraščiuose, sulaukė audringos reakcijos. Jis vadinosi „Altoriaus paveikslas“, o išstatytas Berlyne sukėlė tiek publikos pasidylėjimą, tiek ovacijas.

Paveiksle buvo pavaizduotas dvasininkas su visomis pontifikacijomis, atliekantis lytinį aktą su moterimi vienuolės galvos apdangalu ir kiškučio kauke. Prie krūtinės ji spaudžia kūdikį, suvystytą į dolerio banknotą. Vienoje putlioje rankutėje jis laiko granatą, kitoje – baltą balandį. Kiškučio ausis juosia glorijs – erškėčių vainikas, nupintas iš pusiau sukietėjusių falų.

Gormas atitraukė akis nuo paveikslo ir kabineto tarpduryje išvydo tamsiai apsivilkusį poną. Tikriausiai galerijos savininkas. Jis stovėjo ant krūtinės sukryžiuavęs rankas. Galva plikai skusta, veidas nejudrus. Net prakaitas, rodos, pakluso jo valiai: statmenai varvėjo smilkiniais.

Kai fotografas nepagarbiai blykstelėjo jam į veidą, sužybsėjo auksas. Ausyje vyriškis segėjo auskarą. Tarsi sugriaudamas tai, kas verslininkiška, ir legalizuodamas tai, kas meniška. Apranga naujausios mados, ne kokia nors klasika iš vietinio parduotuvių tinklo

kolekcijos. Norom nenorom nusimanydamas apie vyriškus drabužius Gormas spėjo, kad švarkas iš „Gucci“, greičiausiai pirktas Romoje. Kirpimas ir kokybė, kaip ir diskretiška vyriškio laikysena, bylojo, kad jis pasitiki savo uosle.

Gormas neturėjo jokio pagrindo nemėgti Rutos parodos organizatoriaus Norvegijoje, bet sau turėjo pripažinti, kad labai džiaugėsi galėdamas nekęsti visų Rutos parodų organizatorių nuo tada, kai šlykščiausiame šalies žurnale perskaitė skandalingą straipsnį apie ją ir galerijos savininką vokietį. Juodu sieję artimi ryšiai. Maža to, ten buvo teigiama, kad tam žmogui ji turinti būti dėkinga už tai, jog tapo tokia garsi. Ir kad dabar, po skausmingo išsiskyrimo, jis kaltinąs ją, kad ji nuo jo sienų pavogusi savo paveikslus.

Žmonės pajudėjo, ir Gormas, pasiduodamas srautui, pateko į vidurinę salę. Tada pamatė ją.

Ilgųjų plaukų nebebuvo. Tai, kas iš jų likę, nudažyta raudona spalva. Ji vilkėjo juodo plevenančio šilko palaidinę. Ant dešinio peties segėjo baltą orchidėjos žiedą. Nusiskynė nuo jo puokštės?

Iš tolo bolavo dilbiai ir plikas kaklas. Neatrodė, kad ją vargintų tvankuma, bet veido išraiška nebuvo patenkinto žmogaus. Ji atrodė taip, tarsi kas nors būtų paliepęs: „Į vietą!“ arba: „Stovėk ramiai, taip, ten! Kaip tik ten!“ Ir ji delbė akis arba suko į šalį, tarsi mąstyty: „Neleisk jiems sugauti tavo žvilgsnio. Rankas laikyk ramiai. Neparodyk jiems, kad tu gyva. Tegu jie grūdasi, gauda orą ir gurkšnoja šampaną. Tegu burbuliuoja pasieniais ir atlieka savo vaidmenis. Stenkis išlikti rami, visa tai tuoj pasibaigs.“

Veidas akmeninis, kone paniuręs. Taip pat būtų galėjusi atrodyti nekenčiamo giminaičio laidotuvėse. Regis, nutapė savo figūrą, iškirpo ją ir čia pastatė.

O aplink dūzgė. Nelyginant pulti pasiruošęs vabzdžių spiečius. Vieni iš jų tebuvo paprastos kambarinės musės, tik šiek tiek pasipuošusios. Kiti turėjo ryškius geluonis ir tykojo juos suleisti. Treti priminė jonvabalius. Jie žybsėjo. Stoviniavo priešais Rutos galingas

paveikslų plokštumas ir isteriškai žybsėjo: „Pažiūrėk į mane, pažiūrėk į mane, pažiūrėk į mane!“

Vyriškis pakvietė Rutą užlipti ant baltosios dėžės, kad, jo žodžiais tariant, visi galėtų ją matyti. Bet ji elgėsi taip, lyg būtų paleista iš kurčnebylių prieglaudos, taip nieko ir neišmokusi. Nė vieno gesto. Ji net nepakėlė akių.

Gormas prisirydė arčiau. Vyriškis pristatė gana gerai žinomą aktorį, kuris turėjo perskaityti šiuolaikinio autoriaus eilėraštį. Šventė meniškoms sieloms.

Eilėraštis buvo ilgas ir, Gormo supratimu, neturintis nieko bendra su išstatytais paveikslais. Jame egzotiškais vaizdais buvo tapomas galingas potvynis ir tai, ką bėgant amžiams pasiglemžė ir savo gelmėje paslėpė jūra. Skaitovas, matyt, tikėjosi spontaniškai galėsiąs pridėti šiek tiek patoso. Bet sekėsi nekaip. Jis ėmė karščiautis, skaitė užsikirsdamas, su dar daugiau patoso.

Ruta stovėjo kaip balerina, laukianti, kada užgriėš orkestras. Raudoni plaukai žaižaravo. Gormui dingtelėjo, kad mintyse ji klausia savęs, kada baigsis visa ta velniava. Kai jam tai šovė į galvą, jis nenoromis nusišypsojo.

Štai tada ji pasisuko ir žvilgsnis nukrypo į jį. Tarsi per visą pompastišką numerį būtų tykojusi užklupti jį besišypsantį.

Gormas pasijuto taip, tarsi ilgą laiką būtų važiavęs tamsoje. Tik staiga žybt! – be niekur nieko priešpriešinė šviesa. Ryškūs žibintai. Jis juto jos akis veido oda. Bet ar ji *matė* jį?

Jos lūpos prasiskleidė, iš lėto, šiek tiek virpėdamos. Lūpų dažai užtepti nerūpestingai. Ji šypsojosi. Oda buvo matinė, kaip kalkių dulkmėmis aplipusi lininė staltiesė. Rodos, ką tik iškelta iš kriptos, kur daugybę metų jos nesiekė saulės šviesa.

Kai skaitovas pagaliau baigė ir visi ėmė ploti, ji buvo palydėta į kitą salę, kur už galybės kūnų ir galvų Gormas įžiūrėjo daugiau paveikslų.

Jis vėl norėjo prieiti artėliau. Ką reikės sakyti? Argi jis seniai nežino, ką sakyti?

Pro duris į galinę salę vis plūdo žmonės. Darėsi tirščiau ir tirščiau. O jeigu ji nebegalės kvėpuoti? Jeigu užtrokš? Ji tikrai gali užtrokšti.

Jis norėjo prasiskinti kelią, sutriptyti juos, jei reikės. Nejau jie nesupranta? Ji bejėgė prieš visą minią. Nejau šiame mieste nėra nė kiek padorumo? Vieni robotai? Srūvanti, klampi smalsuolių masė?

Būtų gerai ją iš ten išvaduoti. Bet jis to nepadarė. Pasuko prieš srovę ir išėjo į lauką. Prisidėgė cigaretę, godžiai užsitraukė. Pulsas nurimo.

Tarp medžių seno namo lentine siena šliaužė melsvas šešėlis. Palei vartų stulpus degančių deglų oranžinio švytėjimo fone pilkavo tvoros statiniai. Iškilni aplinka dar labiau pabrėžė jo padėtį – jis čia svetimas.

Jam dingtelėjo, kad vakar dieną pusantros valandos skrido lėktuvu vien tam, kad pamatyti, kaip Oslo meno gerbėjai ir mecenatai dusina Rutą. Dabar jis stovi savo cigaretės dūmuose tartum paskutinis kvailys.

Užgesino cigaretę užspausdamas kulnu ant apledėjusio grindinio akmens ir grįžo vidun. Alkūnėmis prasiskynė kelią pasieniais. Nuo susispaudusių žmonių sklido su prakaitu sumišęs kvėpalų ir vyriško losjono tvaikas.

Jo ausis pasiekė replika apie vieną paveikslą. Ją metė vyriškis pilku kostiumu, pasipuošęs tos pačios šilkinės medžiagos kaklaraiščiu ir nosinaite. Juodi žirneliai raudoname fone. Jis kreipėsi į nesiškavusį kaimyną su odiniu švarku ir kaklaskare.

– Nesuprantu, ką ji norėjo pasakyti.

– Neaišku, ar išvis norėjo ką nors pasakyti, – išdidžiai atsiliepė tas su odiniu švarku.

– Ji nori priblokšti, bet paveiksluose nėra jokios prasmės. Kad ir tos akys: vyzdžiai perteikti kone fotografišku tikslumu, o pats veidas išsklidęs. Kas tai?

Pašnekovas gūžtelėjo. Jis vaikščiojo su užrašų knygele, rašikliu ir veido išraiška „tokius dalykus aš išmanau“.

Paveiksle, kuris užkliuvo kostiumuotajam, buvo pavaizduotas iki pusės nuogas vyras. Jis stovėjo atsišliejęs į lentinę tvorą ar sieną, truputį atlošęs galvą. Žvilgsnis nukreiptas į save, bet ir atidus. Žmogus žiūrėjo į kažką, esantį priešais paveikslą. Į dailininkę? Rankos ištiestos delnais į viršų. Tarsi jis ko prašytų ar maldautų. Atviras, ryškus veidas. Vyro atvaizdas baigėsi žemiau bambos. Žmogus be apatinės kūno dalies, spinduliuojantis stiprybę ir prašantis dėmesio.

Sprendžiant iš grūsties, daugiausia dėmesio sulaukė šalia kabantis paveikslas. Tai galėjo būti tas pats vyras nuo pusės. Nuoga apatinė kūno dalis, „nukryžiuota“ ant „A“. Pėdos ir kitos kūno dalys prikaltos didžiulėmis vinimis. Varpos galvutės anga – tamsi spoksanti akis. Neįaukiai pasijutęs Gormas nusuko žvilgsnį. Tada pamatė savo orchidėją. Neįmanoma įžiūrėti, ar vienas žiedas nenugnybtas.

Virš gėlės kabojo du paveikslai, matyti kataloge. Viena pavaizduotas vyras, įsikabinęs į varpo virvę. Figūra skaisčiai raudonu apdaru. Bažnyčios bokštas fone – mėtos žalumo.

Kitame paveiksle nutapyta moteris, einanti vandeniui. Viena koja jau grimzta. Spalvos ir čia sudarė kontrastą motyvo grėsmingumui. Akimirka prieš griūvant, prieš skęstant.

Alkūnėmis jis nusiyrė į galinę salę. Ruta buvo apsupty: vienas vyras ant peties laikė kamerą, kitas ruošėsi imti interviu. Trečias stovėjo kiek atokiau.

Ji atrodė nusikamavusi, bet ramiai pozavo priešais paveikslą su moters galva ant padėklo. Žaizda pavaizduota gana tikroviškai. Veidas pasuktas šonu, bet matyti viena akis. Tai buvo autoportretas.

Keletas smalsuolių lyg atsitiktinai pasislinko arčiau. Įjungus filmavimo kamerą, kalbos nutilo.

– Ruta Neset, kaip jaučiatės pagaliau pristatydama savo paveikslus tėvynėje? – prabilo žurnalistas, nutaisęs dviprasmišką šypseną.

– Nežinau, jie ką tik pakabinti.

– Bet daugelis buvo plačiai aptarti, taip pat ir Norvegijos laikraščiuose?

– Taigi.

Stojo tylą. Žurnalistas, matyt, tikėjosi, kad ji dar ką nors pridurs. Bet ji tylėjo.

– Paveikslai sukėlė nemažai ginčų. Ypač tada, kai „Altoriaus paveikslą“ norėjote išstatyti vienoje Berlyno bažnyčioje, kartu su ikonų paroda.

Blyškus Rutos veidas buvo rimtas.

– „Altoriaus paveikslas“ yra vienas ryškiausių religinių motyvų mano kūryboje. Mergelė pasmerkta gimdyti, nes žmonėms reikia turėti ką nukryžiuoti.

– Bet bažnyčia jo nepriėmė. Ar nesuprantate, kad, kai kurių žmonių nuomone, tai šventvagystė?

– Aš girdžiu, ką jie sako, ir su jais nesutinku.

– Ar visi šie paveikslai – trejų metų darbas?

– Ne, tik trejų metų darbo dalis.

– Greitai tapote?

– Ne, bet nuolat.

– Kaip patinka dirbti Berlyne?

– Aš juk būnu ateljė, – šyptelėjo ji.

– Bet tikriausiai sekate miesto gyvenimą, gaunate tam tikrų impulsų ir bendraujate su žmonėmis, turinčiais tam tikrą svorį meno pasaulyje?

– Kartais, bet tada aš netapau.

Žurnalistas beviltiškai ieškojo, už ko užsikabinti.

– Ar tapydama ieškote naujų motyvų?

– Ne, visada tapau tik senus.

– Kokių idėjų turite dabar?

– Negaliu paaiškinti.

– Ar dažnai lankotės Šiaurės Norvegijoje, kad pasisemtumėt įkvėpimo?

– Ne.

– Kaip apsieinate be tenykštės gamtos?

– Ar jūs matėte paveikslus?

Žurnalistas greitai susigriebė.

– Bet juk šaknys svarbu?

– Žinoma.

– Ar jūsų nesieja koks nors įsisažmonintas ryšys?

Ruta išpūtė šnerves.

– Toks sąmoningumas darbe reikalingas policininkams, politikams ir pedagogams. Žmonėms, kurie turi būti atidūs, kad nesukeltų katastrofų.

– Kai kas mano, kad sąmoningai nusprendėte nedirbti ir nerodyti savo darbų Norvegijoje.

– Aš juk rodau savo darbus Norvegijoje.

– Bet tam reikėjo laiko.

– Viskam reikia laiko.

– Įdomu. Pusė jūsų paveikslų jau parduota.

– Taip.

– Bet sąmoningai nieko dėl to nedarote?

– Tiksliau būtų ne „sąmoningai“, o „konkrečiai“. Aš tapau.

– Daugelis didžiųjų paveikslų pažymėti kaip privati nuosavybė.

Ar taip norima išvengti oficialių kainų?

Ji perkėlė svorį ant dešinės kojos, ir Gormas pastebėjo, kad į žurnalistą ji metė jau griežtesnį žvilgsnį.

– Ne. Tai dėl to, kad jie neparduodami.

– Ar žinote, kur patenka jūsų paveikslai?

– Ne kur jie patenka, bet kas juos įsigyja pirmiausia.

„Ji žino, kad aš turiu dalmatino paveikslą“, – pamanė Gormas.

– Ar jus skaudina tai, kad žmonės investuoja į jūsų paveikslus norėdami pasipelnyti? – paklausė žurnalistas.

– Tokiu atveju turėčiau jų nebepardavinėti.

– Bet pardavinėjate. Vadinasi, jums svarbu uždarbis?

– Žurnalistas turbūt irgi svarbu?

– Bet jie neuždirba tiek, kiek Ruta Neset, – išsišiepė žurnalistas.

– Matyt, jie ir netapo taip gerai.

Aplink stovintys žmonės nusijuokė.

– Sako, kad jūs tapote šeimos narius. Kad tas skrendantis vyras bažnyčios bokšto fone yra jūsų žuvęs brolis?

– Mat kaip.

– Jūs neneigiate, kad jus įkvėpė brolio savižudybė?

– Tai buvo ne savižudybė, o žmogžudystė.

Režisierius pakėlė ranką.

– Stop!

Žurnalistas sustingo. Kamera buvo išjungta. Žmonės kreipė žvilgsnius į šalį arba į artimiausią paveikslą.

– Viskas? – paklausė Ruta.

– Ne, pradėsime iš naujo, – paskelbė režisierius nuo šoninės linijos ir nurodė visiems sustoti į vietas.

– Man šalta, – tarė Ruta ir žengė durų link.

Žmonės skyrėsi į šalis. Tyla buvo apčiuopiama.

– Baigta, – sumurmėjo režisierius ir metė į žurnalistą tūžmingą žvilgsnį.

– Ką dabar darysime? – į nieką nežiūrėdamas vos girdimai tarė jis.

– Filmuosime.

– Paveikslus? – paklausė operatorius.

– Paveikslus, žmones, bet ką. Mums trūksta mažiausiai trijų su puse minučių. Pradėkit!

Gormas išsekė iš paskos į pagrindinę salę. Spėjo pamatyti, kaip ji pro galerijos savininką įsmuko į kabinetą.

Atsitokėję televizinininkai filmavo paveikslus. Pora žurnalistų brovėsi į kabinetą. Vienas vyriškis mėgino juos sulaukyti, bet greitai pasidavė. Jie pasiekė savo. Tada įsidrąsino daugiau žurnalistų. Jie taip pat sugužėjo vidun.

Įtampą staiga išsklaidė garsus šnabždesys. Rodės, visi turėjo šnekos. Ne apie meną ir ne apie tai, kas įvyko. Bet apie asmeninius ekspromtu prisimintus reikaliukus. Pavyzdžiui, paskutinį susitikimą. Arba susirgusį bendrą pažįstamą.

Laikas bėgo, kai kas jau rengėsi išeiti.

Tada su trenksmu atsidarė kabineto durys. Ant rankos užsi-
metusi geltoną pončą išlėkė Ruta. Nuo jos nė per žingsnį neatsili-
ko skoningai pasidažiusi ir apsirengusi ponia. Iš paskos sekė Rutą
pristatęs vyriškis. Jo pastangos išlaikyti orumą atrodė keistokos.
Tarpduryje pasirodė įniršęs fotografas ir žurnalistas šlapiu veidu ir
marškinių krūtine.

Ponia kalbėjo pernelyg garsiai, nors stengėsi šnabždėti. Ji suėmė
Rutai už peties ir priminė jai interviu.

– Ne, – atšovė Ruta ir nuėjo neatsigręždama.

Ponia griebė jai už rankos, pamėgino dar kartą.

– Betgi televizija? Vakaro žinios ir...

Žmonės gardžiavosi akimirka. Skandalas? Bent jau kažkas panašaus.

– Velniava! – nusikeikė Ruta, vikriu judesiu apsisiaudama ponču.

Paskui teliko skiautė vilnonio audeklo, plasnojo nuplasnojo.

Elegantiškoji ponia pakraupusiu, blyškiu šypsniu apsidairė ir
visus pakvietė vaišintis šampanu.

Ištrūkęs į gatvę, Gormas Rutos neberado. Jos ir pėdos buvo atau-
šusios. Sukdamas ratą kaimyniniais kvartalais, vaizdavosi, kad ji be
paliovos į jį spokso. Nevilties kupinomis tamsiomis akimis. Ar Ruta
jį matė?

Ne, nusprendė jis. Jai terūpėjo iš ten pasprukti. Tai netapo *sep-
tintuoju susitikimu*, kaip jis svajėjo.

Ėmė snigti. Tirštai. Jis grįžo į galeriją. Žmonių beveik nebebuvo.
Dar kartą apžiūrėjęs paveikslus, Gormas nusprendė išigyti moterį,
einančią vandeniu.

– Tai privati nuosavybė, – maloniai paaiškino ponia, kai jis į ją
kreipėsi.

– Žinau. Gal galima gauti adresą? Arba telefono numerį? Pats
susisieksiu.

Prie jų priėjo vyriškis, pristatęs Rutą.

– Deja, neįmanoma. Visi užsakymai turi eiti per mus.

– Ar galite perduoti, kad esu pasiruošęs derėtis dėl šio paveiklo? – stengdamasis išlikti ramus paprašė Gormas.

Vyriškis linktelėjo. Gormas padavė savo vizitinę kortelę.

– Iki rytojaus gyvenu viešbutyje „Grand“. Jei manęs nebus, tegu palieka žinutę.

Abu vienu metu mandagiai linktelėjo, ir ponias paėmė kortelę.

Drėbė dar tirščiau. Jis užsuko į kavinę su idiotišku interjeru ir isteriška muzika. Ten užvalgė ištežusios marinuotos lašišos su pusžalių bulvių koše.

Tada grįžo į viešbutį ir nusitraukė permirkusius batus. Kai tik pagalvodavo apie telefoną, tardavosi girdįs skambutį. Tačiau telefonas neišdavė nė garso.

Vėliau, supratęs, kad šaldytuve nebeliko alaus, pats sau pasakė, kad ji nepaskambins. Su visais drabužiais išsitiesė ant lovos ir įsisteilijo į šviestuvą jausdamas, kad kojų pirštai nemaloniai šalti.

Po valandėlės jis pasiėmė butelį gazuoto vandens. Nėra bjauresnio gėrimo už gazuotą vandenį, pamanė.

Tada jam į galvą šovė mintis. Jis susirado laiškinių popieriaus su viešbučio emblema ir parašė:

„Mieloji Ruta, mudviem su dalmatinu būtinai reikia tave pamatyti. Be to, labai norėčiau moters, einančios vandeniui. Viešbutyje būsiu iki rytojaus. Bet žinutė visada mane pasieks ir darbe. Gormas.“

Ant voko jis užrašė jos pavardę ir galerijos adresą. Prieš užklijuodamas įdėjo savo vizitinę kortelę.

Dabar ji tikrai sužinos, kad noriu susitikti, pamanė jis ir įsijungė vakaro žinias. Nesuvokė, ką žiūri, kol pačioje pabaigoje pamatė trumpą reportažą iš parodos. Tada pajuto savo širdies dūžius.

Rutos kreidinis veidas užpildė visą ekraną. Lūpos vos vos virpėjo. Amūro lankas buvo ryškus ir artimas. Antakiai tamsūs, vešlūs, atskirti gilaus tarpeklio. Tankios blakstienos mažumą susipynusiais galiukais. Apystambė nosis nusėta blyškėmis strazdanėlėmis.

Jis mėgino įsiminti paveikslą. Neklusnūs raudoni plaukai. Kaklo gyslos. Atsikišęs smakras. Bet svarbiausia – akys. Tamsios, plačiai atmerktos ir nuogos. Jis palinko į priekį ir sulaukė kvėpavimą.

Interviu buvo trumpas. Parodė tik pačią pradžią, kol dar padėtis nesikomplicavo. Jo manymu, paveikslai nufilmuoti nepriekaištingai. Taigi ji turėjo likti patenkinta? Bet jie atsikeršijo pritraukdami jos veidą išdavikiškai arti.

Tik tada, kai pamatė jos akis televizoriaus ekrane, jis iki galo suvokė tramdomą beribę neveltį.

Tikriausiai stovėdama ten ji suprato, pamanė jis. Kad viskas ne taip. Kad jai nereikėjo jiems duoti nė dalelės sąvęs. Tik paveikslus. Nieko daugiau.

Paskambinęs į registratūrą, paklausė, ar jam niekas nepaliko žinutės. Nustebęs budėtojas patikino, kad tuoj pat perduotų kiekvieną gautą žinutę. Iki šiol nieko nebuvę.

Gormas pažiūrėjo filmą apie dvi šeimas, galabijančias viena kitą Romoje, bet neįstengė atrinkti, kas yra pagrindinis veikėjas. Žmonės buvo labai pikti ir be perstojo šaukė. Jam įskaudo galvą, bet iškentė iki pabaigos. Nė vienas vyras neišgyveno.

Kai pagaliau užmigo, ėmė kamuoti neramūs sapnai. Plikame paplūdimyje, iš kurio buvo atsitraukusi jūra, jį persekiojo mafiozas, ginkluotas į fotoaparata „Nikon“ įtaisytu automatu. Vyriškis žūtbūt norėjo atimti dalmatino paveikslą. Šis buvo toks mažas, jog tilpo Gormo kišenėje.

Keletą kartų jis prabudo. Ir manydavo, kad atsikratė košmaro. Bet sapnas vis sugrįždavo. Be baimės, Gormas prisiminė tik tai, kad galiausiai mafiozas jį įveikė ir atėmė paveikslą. Tada jis išaugo iki tikrojo dydžio. Iš drobės pas jį bėgo baltas šuo tamsiais lopais, žvelgdamas Rutos akimis.

Vienąsyk košmarai turėjo liautis, nes jis atsibudo jau po devynių.

Kaip nuolatinis svečias, ant pusryčių padėklo rado laikraštį. Pirmajam puslapyje išspausdinta jos nuotrauka. „Pabėgo iš savo parodos atidarymo.“

Versdamas laikraštį, Gormas rado daugiau nuotraukų ir daugiau teksto. Skaitė tol, kol jį įveikė ūmus šleikštulys. Tada skubiai sulankstė laikraštį ir puolė į vonios kambarį.

Vėliau, daug vėliau, jis paskambino į registratūrą ir paprašė atsiųsti pagrindinius laikraščius. Geriau viską išskentėti iš karto.

Kaip ir bijojo, kiti laikraščiai buvo piktesni. „Skandalas!“ ir „Karingai nusiteikusi“. Viename buvo rašoma, kad žurnalistui, norėjusiam ją pakalbinti, į veidą ji šliūkštelėjo taure baltojo vyno, o fotografui iš rankų išmušė fotoaparata. Didelėje nuotraukoje buvo pagautas Rutos mostas su taure, nukreiptas neryškios žmogystos link. Vyno čiurkšlė sudarė vingrią miglotą liniją.

Viską perskaitęs, Gormas pajuto gėdą. Ne dėl jos, bet dėl savęs. Kad sėdi ir skaito apie ją laikraštyje. Dėl to, kad tūkstančiai žmonių daro tą patį. Neturėdami nė menkiausio supratimo apie tai, kaip viskas buvo iš tikrųjų. Jis degė iš gėdos dėl to, kad žmonės visą laiką skaito tokius dalykus. Kad, tiesą sakant, negali be to gyventi.

Bet kuris žmogus, asmeninėmis savybėmis ar koku nors poelgiu atkreipęs į save dėmesį, kaipmat tampa bendra nuosavybe. Visi gauna neginčijamą teisę sudraskyti jį į skutelius. Nors žmogus ir ginasi kaip Ruta, laimėti neturi jokių šansų.

Staiga prieš akis jam iškilo įsivaizduota scena: naujos Grandės parduotuvės atidarymas. Valdybos narių, darbuotojų ir nemažo būrio atsitiktinių pirkėjų akivaizdoje žurnalistas klausia:

– Ar tiesą šneka žmonės, kad jūsų tėvas turėjo meilužę ir juos keletą metų siejo intymūs santykiai?

Slogulys tapo juntamas kūnu. Jis užmetė žvilgsnį į laikraščius, paskleistus ant lovos. Tada pradėjo puolimą. Maigė juos vieną po kito ir grūdo į šiukšlių kibirą. Baigęs darbą, visą šlamštą pastatė už durų ir užsirakino. Tuomet, stvėręs telefono ragelį, surinko galerijos numerį.

Atsiliepė ponias.

– Skambina Nesetas, Rutos Neset brolis. Būtinai turiu su ja pakalbėti. Ypač po to, ką perskaičiau šios dienos laikraštyje. Tai svarbu.

– Jos čia nėra.

– Deja, pamečiau užrašų knygelę, nepamenu nei adreso, nei telefono numerio. Gal įmanoma... gal galėtumėte man padėti? Tai labai svarbu, – pakartojo jis.

Pokalbis nutrūko. Jis girdėjo ją su kažkuo tariantis.

– Mes neturime jos numerio. Apgailestauju.

– Gal nors adresą?

Tyla. Įtari tyla.

– Jūs – jos brolis?

– Taip. Deja, pavėlavau į parodos atidarymą. Skrydis buvo atidėtas. Beviltiška padėtis. Supraskite.

Vėl murmesys.

– Ji gyvena Inkognito gatvėje.

– Koks numeris? – ramiai paklausė jis, rankoje drebindamas viešbučio tušinuką.

Užsirašė namo numerį ir nuoširdžiai padėkojo.

Tai buvo senas triaukštis namas su bokšteliu. Nedidelis sodas, gyvatvorė ir apsnigti medžiai. Švietė visi į gatvę išeinantys langai, tik pirmame aukšte blausiau. Jis paspaudė viršutinį skambutį, kur buvo užrašyta „R. Neset“.

Laukdamas susikaupė, pirmuosius žodžius jau turėjo ant liežuvio. Tik nieko neįvyko. Name buvo tylu. Jis paskambino dar sykį. Nieko. Pamėgino trečiąkart. Luktelėjo. Paskambino pas pirmo aukšto kaimynus, vėl palaukė. Tada nulipo laiptais ir išėjo į sodą.

Krito tirštas sniegas. Užvertęs galvą, jis pamėgino pažiūrėti pro langus. Snaigės leidosi jam ant veido ir tirpo. Tik netirpo ant akinių stiklų. Po akimirkos jis nebematė nieko.

Juk name turi kas nors būti. Jis nusivalė akinius pusėtinai švaria nosine ir atatupstas pasitraukė prie kaltinės geležies tvoros, kad daugiau matytų. Ne ką telaimėjo. Perėjo gatvę, kad aprėptų dides-

nę kambarių dalį. Tik šviesa ir dideli paveikslai antrame aukšte. Nė gyvos dvasios. Jokios raudonos galvos.

Gorną apėmė siutas. Smarkus, begarsis siutas. Jis užlipo laiptais ir vėl keletą kartų paskambino. Kur ji dar gali būti, kai taip bjauriai apie ją rašo laikraščiai? Jis pažvelgė į laikrodį ir nusprendė skambinti tris minutes lygiais laiko tarpais.

Po penkių minučių liovėsi ir sugrubusius piršus susikišo į palto kišenes. Vienoje kišenėje rado laišką, kurį manė užnešti į galeriją. Duryse buvo plyšys su žalvariniu dangteliu. Po akimirkos laiškas gulėjo viduje. Pasilenkęs ir pažvelgęs pro plyšį, šiaip taip jį įžiūrėjo. Tada vėl uždarė dangtelį.

Gatvėje jis pasistatė palto apykaklę ir pamanė, kad Ruta veikiausiai bus išskridusi į Berlyną ar Niujorką pirmuoju lėktuvu.

Jis pėdino pro puošnius karnizus, apsnigtus medžius ir bokšteilius su smailėmis. Niršdamas galvojo, kad galėtų būti prekių, pašto ar laikraščių išnešiotojas. Darbą galėtų dirbti be jokio užmokesčio, nes, šiaip ar taip, turi nuolatinį maršrutą iki Rutos buto Inkognito gatvėje.

Šonine gatvele jis pasuko į Bukstavejeną ir sustojo prie vitrinos, pilnos visokiausių žvakių. Mažų ir didelių, storų ir plonų. Servetėlių, laikiklių ir žvakidžių.

Deglai, dingtelėjo jam.

Prieblanda buvo mėlynos spalvos, vis dar snigo. Jis dirstelėjo į plyšį laiškam. Laiškas tebegulėjo. Niekas neatidarė, kai jis paskambino. Jis stebeilijo į ženklą, reiškiantį, kad namą saugo „Securitas“.

Paskui nuėjo į sodą ir susmaigstė deglus. Nupirko visus, kiek buvo parduotuvėje. Keturis didelius polietileninius maišus. Jis pradėjo degioti. Tarpais atitiesdavo nugarą ir apžiūrėdavo darbą. Neilgai, tik porą sekundžių.

Vienas kitas praeivis užmesdavo žvilgsnį. Viena porėlė sustojo ir šypsodamasi stebėjo jį pro gyvatvorę.

Baigėsi degtukai, likusius deglus teko uždegti kitais. Jis nusidėgino. Įžiebęs naują žvakę, vis pakeldavo galvą pažiūrėti, ar kas nors nepriėjo prie lango. Bet niekas nesirodė.

Baigęs darbą, pastovėjo po aukštu dekoratyviniu krūmu sunkiomis snieguotomis šakomis. Paskui užlipo akmeniniais laiptais ir dar kartą paskambino. Niekas neatidarė.

Liepsnos šoko. Nejau ji nemato, kaip gražu?

Verslininkas Gormas Grandė daro tai, ko nėra daręs iki tol. Dėl jos elgiasi kaip mažas išsiilgęs berniūkštis. Nejau ji nemato?

Į galvą jam šovė dar viena mintis. Išdėlioti deglus tam tikra tvarka, įsivaizduojant dalmatino akis.

Lėktuvas brėžė auksiškai baltą liniją, kuri punktyrais persišvietė pro debesis.

Dabar jie sėdi ten, viršuje, ir žiūri žemyn, pamanė jis. Mato, kad aš Rutos sode mėginau sudėlioti žaizaruojančią akį.

Atsivėrė kaimyninio namo durys. Ant savo prabangių laiptų languotomis šlepetėmis ištipeno sena, į kuprą sulinkusi žmogysta. Išlaikydama gerą toną, bet piktu balsu ji paliepė užgesinti visus deglus. Priešingu atveju iškviessianti policiją.

– Gali kilti gaisras! – piktinosi ji.

Gormas nepuolė gesinti deglų, bet suvokė esąs per bailus, kad leistųsi sulaikomas. Tad nuleido žodžius negirdom, susikišo rankas į palto kišenes ir nuėjo.

Kai žirgliojo šaligatviu, jį apniko nepakeliamas nusivylimas. Liūdesys, pereinantis į tūžmą. Vėl prisiminė „Securitas“ lipduką ant durų. Tikriausiai ji namie, bet neatidaro. Kodėl?

Negaliu imti ir išeiti nesužinojęs. Aš pateksiu vidun! – nusprendė jis ir staigiai sustojo.